

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

TO-YEAR XXXIV.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 27. MARCA (MARCH 27), 1942

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 61

Acceptance for mailing at special rate postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Nemci izgubili 39 letal v bitki nad Malto

Japonci bombardirajo Corregidor iz zraka. General MacArthur konferira s člani avstalskega vojnega sveta o operacijah proti sovražniku. Sovjetske čete na smučeh prebile nemško bojno črto pri Staraja Rusi in udrle v predmestja. Angleške bombe padale na nacijska industrijska središča

London, 27. marca.—V največji letalski bitki nad Malto, britsko otoško trdnjavo na Sredozemskem morju, so Angleži sestrelili in poškodovali 39 nemških bombnikov. Napadi so se pričeli v sredo in se včeraj nadaljevali.

Trdnjava nemških bomb je bila letala, otoško pristanišče in pomorska baza. V Londonu pravijo, da so bombe porušile nekaj objektov in pobile desetine ne ugotovljeno število civilistov. Od decembra preteklega leta pa desletje bilo v sovražni letalskih napadih na Malto približno 412 oseb. Nemški bombniki so prileteli na Malto z oporo v Siciliji.

Washington, D. C., 27. marca.—Trdnjavo Corregidor, hrbeni ameriške obrambe na Filipinih, otokih, je bila tarča japonskega bombardiranja iz zraka. Japonci so s svojimi letalskimi bombniki izmetali bombe na trdnjavo šest ur. Američani so vrnil udarec in sestrelili najmanj štiri japonske bombnike. V Washingtonu dospel poročilo pravi, da bombe, ki so jih metali Japonci, niso povzročile velike škode.

Canberra, Avstralija, 26. marca.—General Douglas MacArthur in člani avstralskega vojnega sveta so na svojem prvem sestanku razpravljali o možnostih bojevanja proti sovražniku na morju in kopnem. MacArthur je bil nedavno imenovan za vrhovnega poveljnika zavezniških oboroženih sil v južnopacifičnem Pacifiku. On je na prvem sestanku pojasnil članom vojnega sveta svoje strategične načrte glede vodstva vojnih operacij proti Japoncem.

Sestanka sta se udeležila tudi ameriški generala Richard S. Surberland in Richard Marshall. Avstralski člani vojnega sveta so premier John Curtin, vojni minister Francis Forde, letalski minister Arthur Drakeford, ministar za dobave in zaloge Norman Makin, finančni minister Robert Menzies. Detajli razgovorov niso bili objavljeni. MacArthur bo nočjo častni gost na banketu, ki ga priredi parlament. Jutri bo general imel govor v parlamentu, nakar se bo vrnil v Melbourne, svoj glavni tabor.

New Delhi, Indija, 26. marca.—Japonci so zasedli otok Andaman v Bengalskem zalivu, indijski teritorij. Ta leži 500 milj od Cejlona v Kalkuti, glavna indijskega pristanišča. Okupacija je sledila letalskim napadom. To pomeni, da so vojne operacije približale Indiji.

Med Andamanom in Indijo se nahajajo veriga manjših otokov, ki so bili zaščiteni proti invaziji. Če bi Japonci zasedli, jim bi služili kot baze za bombardiranje Indije.

London, 26. marca.—Tu je bil naznanjen, da se zavezniške čete v Burmi bore proti Japoncem pod dvojnimi povelji. Poveljniki sta ameriški general Joseph W. Stilwell in angleški general Harold Alexander. Slednji je odgovoril na vprašanje vrhovnega poveljnika britskih oboroženih sil v Indiji in Burmi.

Vežbanje vojaških pilotov v Kanadi

Raztegnitev sistema obvezne službe

Ottawa, Kanada, 26. marca.—Kanada ima čez sto letalskih šol, v katerih se vežbajo vojaški piloti. Te se nahajajo v krajih od Atlantika do Pacifika.

Koliko pilotov se izveža mesečno in stopi v aktivno službo, je militaristična tajnost, znano pa je, da je število veliko. V šolah se vežbajo piloti, radiotehniki, operatorji brezžičnega brzojeve in mehaniki iz Kanade, Avstralije in Nove Zelandije. Letalski minister C. G. Power je dejal, da je v šolah prostora tudi za ameriške rekrute, ako jih Washington hoče poslati v Kanado. V teh šolah so usposleni Američani kot instruktorji in tehniki.

Premier MacKenzie King je naznanil raztegnitev sistema obvezne vojaške službe. Samci in poročni moški brez otrok v starosti 21 do 35 let bodo mobilizirani za obvezno vojaško službo v domači obrambi.

King je povedal parlamentu, da bodo ženske mobilizirane za dela v vojnih industrijah, da nadomestijo moške, ki gredo v armarado. Farmarji in poljedelci delavci bodo še nadalje opravljali svoja dela, da se poveča produkcija pridelkov.

Vlada je bila informirana, da so se nadaljnje kanadske čete srečno izkrcale v neki angleški luki. Med temi so veterani iz prve svetovne vojne.

Veliki profiti ameriških korporacij

Direktorji vlečejo visoke plače

Washington, D. C., 26. marca.—Ladjegradniške korporacije in druge kompanije, ki imajo vladna naročila, grmadijo ogromne profite na račun vojne in davkoplačevalcev. Kongresnemu odseku za mornarične zadeve je bila predložena evidenca, da profiti znašajo v nekaterih slučajih čez tisoč odstotkov.

Edmund Toland, pravni svetovalec tega odseka je predložil seznam z imeni petnajstih kompanij, ki delajo ogromne dobičke. Največji profit izkazuje Kearney & Tucker Corp. Ta je zvišala plačo predsedniku J. B. Armitagu na \$93,300. Njegova plača je bila prej \$6157.

Kongresnik Albert Gore, demokrat iz Tennesseeja in član odseka, je razgalil ogromne dobičke drugih kompanij, ki so udeležene v proizvodnji bojne opreme. Med temi je Celotex Corp. v Chicagu, katere predsednik je prejel plačo \$46,081 v preteklem letu in nadaljnjo vsoto \$157,871 v obliki bonusa. Carl C. Muench, podpredsednik te korporacije, je prejel plačo \$31,574.

Roosevelt proti odpravi taborišč CCC

Washington, D. C., 26. marca.—Predsednik Roosevelt se je izrekel proti odpravi civilnih konservacijskih zborov (CCC) in Narodne mladinske organizacije. V pismu, ki ga je prečital Paul V. McNutt, načelnik uprave federalne socialne zaštite, pred članom senatnega delavskega odseka, je Roosevelt poudaril, da sta obe organizaciji potrebni v zvezi z izvajanjem oborožitvenega programa. Uprava mladinske organizacije je že izvežala okrog 600,000 za dela v vojnih industrijah, dočim so fantje v konservacijskih zborih zaposleni pri gradnji vojaških rezervacij.

ANGLEŠKA VOJNA POLITIKA SPET KRITIZIRANA

Zavezniki morajo začeti ofenzivo

ODLOČITEV PADE V TEM LETU

London, 26. marca.—Časopisi in javnost še vedno kritizirajo vojno politiko Churchillove vlade in urgirajo, da Velika Britanija in Amerika začeta veliko ofenzivo, ne morejo pa se sporazumeti glede bojišč, kjer naj bi se vršile glavne bitke za končni poraz sovražnika. Zadnje vesti kažejo, da prihaja japonski sunek proti Avstraliji s smeri Nove Gvineje. V slučaju japonske okupacije Nove Gvineje bo vsa vzhodno avstralsko obrobje izpostavljeno napadom.

V Londonu so priznali japonske uspehe v Burmi. Ako bo ta britska kolonija prišla v japonske roke, bo Indiji pretela nevarnost napadov s kopnega in morja.

Da bo odločitev v tej vojni padla letos, je mnenje angleških političnih krogov. Časopisi v svojih komentarjih Hitlerjevega govora naglašajo, da je to odločilno leto. Ruski diktator Stalin je istega mnenja. To daje časopisu povod za naglašanje potrebe ofenzive s strani Velike Britanije in Amerike.

Imenovanje podadmirala G. Laytona za poveljnika britske oborožene sile na otoku Cejlona smatrajo za dobro potezo. V tej vidijo znamenje, da bo Velika Britanija storila vse za obdržitev svojih posestov na Indijskem morju.

Angleški krogi ne dajo ničesar na zagotovila Petainove vlade v Vichyju, da Francija ne bo prepuščala Madagaskara, otoka na Indijskem morju, Japoncem, da bi jim služil kot oporišče za operacije na tem morju. Francija pravijo, lahko stori isto, kar je storila v Indokini. Vse glavne militaristične baze tamkaj je prepuščala Japoncem.

Mornarični veščaki poudarjajo, da Velika Britanija mora izvojevati zmago na Sredozemskem morju. Tam še vedno operirajo enote italijanske bojne mornarice, čeprav je slednja dobila več težkih udarcev.

Bivši načelnik organizacije "Copperheads" aretiran

Los Angeles, Cal., 26. marca.—Ellis O. Jones, bivši načelnik organizacije "National Copperheads", je bil aretiran, ker ni hotel nastopiti kot prič pred odsekom državne zbornice, ki preiskuje neameriške aktivnosti. Obsojba bo izrečena prihodnji ponedeljek. Jones je nastopal kot govornik na shodih in je v svojih govorih napadal ameriške vojne napore. Aretacija je posledica njegove odklonitve zahtev, naj pove ime zveznega senatorja, o katerem je dejal, da mu je poslal pismo, v katerem je pohvalil njegove aktivnosti.

Roosevelt odlikoval generala MacArthurja

Washington, D. C., 26. marca.—General Douglas MacArthur, bivši poveljnik ameriške armade na Filipinskih otokih in sedanjí vrhovni poveljnik vse zavezniške oborožene sile v južnopacifičnem Pacifiku, je bil večera odlikovan po predsedniku Rooseveltu. Dobil je častno kongresno medaljo v znak priznanja njegovih zaslug in junaštva, ki ga je demonstriral kot poveljnika Filipinih. Roosevelt je dejal, da bo medaljo izročil generalu Nelson Johnson, ameriški poslanik v Avstraliji.

Francija dobi blago iz Amerike

Petaiova vlada dala garancije

Washington, D. C., 26. marca.—Amerika bo pošiljala živila in drugo blago v francoski Maroko v smislu pred enim letom sklenjenega dogovora, ki pa je bil že dvakrat suspendiran. Prvič je bil suspendiran v novembru preteklega leta, ko je bil general Maxine Weygand na pritisk iz Berlina odstavljen kot vrhovni poveljnik francoske oborožene sile v Afriki. V tej akciji francoske vlade je Amerika videla nevaren program militaristične kooperacije med Francijo in Nemčijo, med zmagovalcem in poražencem.

Drugič je bil dogovor suspendiran v februarju tega leta, ko je London informiral Washington, da francoski parniki prevažajo čez Sredozemsko morje bojni material v Tunisijo, odkoder gre osiženi oboroženi sili v Libiji. Petaiova vlada je odločno zankala zadevna poročila. Zdaj je ponovno zagotovila Ameriko, da potrebuje, ki jih pošlje v Afriko, ne bodo prišle v osižne roke.

Na podlagi tega zagotovila se bo trgovina med Ameriko in francoskimi kolonijami v severni Afriki obnovila v omejenem obsegu. Ali bo Petaiova vlada držala besedo, je vprašanje. Amerika je v svojih odnosih s Francijo, odkar je slednja kapitulirala pred Nemčijo, že večkrat ugotovila, da se ne more zanašati na garancije iz Vichyja.

Hillman naklonjen svoji uniji

Diskriminacije pri oddajanju kontraktov

Washington, D. C., 26. marca.—Sidney Hillman, načelnik delavske divizije v odboru za produkcijo bojne opreme, je bil pri zaslišanju pred kongresnim pododsekom, ki preiskuje vojno produkcijo, obdolžen, da je naklonjen svoji uniji, Amalgamated Clothing Workers, od katere še vedno prejema letno plačo \$12,000.

Obdolžitev je izrekel Fulton Lewis, časnikarski komentator, ko je nastopil pred pododsekom, kateremu načeluje Charles J. Faddis, demokrat iz Pennsilvanije. On je dejal, da Hillman oddaja kontrakte skoro izključno kompanijam, za katere delajo člani njegove unije. Reporterji so bili odstranjeni iz dvorane, ko je Lewis nastopil pred pododsekom.

Hillman je pripomogel, da je Prince Biederman Co. v Clevelandu, ki je izdelovala samo ženske obleke, dobila kontrakt za vojaške uniforme. Lewis je omenil več drugih kompanij, ki so dobile kontrakte od Hillmana, ker upošljuje člane njegove unije.

Metode cenzorjev kritizirane v kongresu

Washington, D. C., 26. marca.—Republikanski kongresnik George H. Bender iz Ohia je kritiziral metode cenzorjev, ker povzročajo konfuzijo in ljudstvo ne dobi točnih informacij o poteku vojne. On je naglasil, da nihče ne ugovarja cenzuriranju poročil, nanašajočih se na gibanje ameriških čet in militaristične tajnosti, toda cenzorji gredo predaleč v drugih ozirih. Bender je s tem v zvezi omenil konfliktne izjave, ki sta ju podala vojni tajnik Stimson in mornarični tajnik Knox. Prvi je trdil, da so se sovražna letala pojavila nad Los

Justični department razbil patentni trust

Domače vesti

Novice iz Detroita

Detroit, Mich.—Mary Pregel, članica društva 121 SNPJ, se nahaja v bolnišnici Deaconess, Jefferson ave., kjer se je podvrgla težki operaciji. —Uršula Grum, članica društva 564 SNPJ, je v ženski bolnišnici, Forest ave. —Edward Padar, član društva 677 SNPJ, odide 27. marca k vojakom.

Nov grob v Coloradu

Eaton, Colo.—Tu je pred dnevi umrla Mary Drobnič, doma iz Blok na Notranskem. Zapuščala šest sinov, tri hčere in brata. Bila je članica ABZ in SZS.

Nagla smrt v North Chicagu

North Chicago.—Dne 25. marca, na svoj rojstni dan, je naglo za srčno hibo umrl Frank Mivšek, star 53 let in rojen v Zaplani pri Logatcu. Tu zapuščala žena, štiri sinove, hčer, dva vnuka in dve sestre, v starem kraju pa mater, brata in tri sestre. Bil je 26 let član društva 14-SNPJ in pokopan bo v soboto, dne 28. marca, ob 2:30 popoldne na pokopališču North Shore.

Is Calumeta

Calumet, Mich.—Dne 17. marca je tukaj umrl nadaljnji pionir te naselbine Stanislav Fink v starosti 78 let. Tukaj je živel čez 60 let in zapuščala tri sinove, štiri hčere, 14 vnukov in vnukinjo ter enega pravnuka.

Is Clevelanda

Cleveland.—Zadnje dni se je kar 150 slovenskih mladeničev skupaj odpeljalo v vojaško službo. —Rojak Frank Zagar se je hudo pobil pri delu. Zdravi se doma.

Dva unijska uradnika aretirana

New York, 26. marca.—Dva uradnika unij Ameriške delavske federacije sta bila aretirana na obtožbo izsiljevanja. To sta William J. Campbell, poslovni agent tekstilne unije, in Frederick Linser, tajnik unije vrvarskih in žičnih delavcev. Distriktni pravdnik Frank Hogan je dejal, da sta skušala dobiti od tretje unije ADF \$10,000 z grožnjo, da bosta oklicala jurisdikcijsko stavko. Oba sta bila postavljen pod poročilo \$10,000 vsak.

Delavski odbor zavrnil zahtevo unij

Washington, D. C., 26. marca.—Delavski vojni odbor je odbil zahtevo unij ADF in CIO glede zaprte delavnice v osmih tovarnah International Harvester Co. v Illinoisu, Indiani in Wisconsinu in zvišanja plače za štiri in pol centa na uro. Te unije imajo 25,000 članov med delavci, ki so uposleni v teh tovarnah in so skupno predložile zahteve odboru.

Lord Beaverbrook dospel v Washington

Washington, D. C., 26. marca.—Lord Beaverbrook, bivši član Churchillove vlade, je včeraj došel v Washington in se takoj ogledal v Beli hiši, kjer je imel kratek razgovor s predsednikom Rooseveltom. Njegova naloga je koordinacija britskih in ameriških naporov v borbi proti osižnim silam.

Angelesom, drugi pa je to zankal. Ljudstvo še danes ne ve, kdo je bil v pravem.

Standard Oil Co. in druge kompanije obdolžene zarote

ZVEZA Z NEMSKO KORPORACIJO

Washington, D. C., 26. marca.—Federalni justični department je razbil monopolistično kombinacijo, ki sta jo tvorili I. G. Farbenindustrie, največja nacijska korporacija, in Standard Oil Co., največji industrijski koncern v Združenih državah. Istočasno je department sprostil vse patente glede izdelovanja umetnega kavčuka, ki jih poseduje Standard Oil Co. Ti so zdaj na razpolago slehernemu tovarnarju, ki se odloči za izdelovanje umetnega kavčuka, brez odškodnine.

V tožbi, vlojeni pri federalnem distriktnem sodišču v Newarku, N. J., je justični department predložil evidenco, da je Standard Oil Co., šest njenih podružnic in sedem uradnikov skovalo zaroto z nacijskim trustom z namenom omejiti trgovine v oljni in kemični industriji po vsem svetu, kakor tudi izdelovanja umetnega kavčuka in gasolina. Hitlerjeva vojna mašina je lahko dobivala umetni kavčuk, dočim je bila raba patentov zanikana ameriškim industrijcem. Ameriška vlada je morala zaradi te zarote zmanjšati porabo kavčuka.

Izrečene so bile obdolžitve, da je Hitlerjeva vlada iz militarističnih razlogov preprečila razvoj izdelovanja umetnega kavčuka v Združenih državah. To ji je omogočila kontrola nad korporacijo Farbenindustrie.

Standard Oil Co., njene podružnice in uradniki so bili spoznani za krive kršenja Shermanovega protitrustnega zakona in naložena jim je bila denarna kazen \$50,000. Poleg Standard Oil Co. so prizadete Standard Oil Co. of New Jersey, Standard Oil Development Co., Standard Oil Co. of Louisiana, Standard Catalytic Co., Jasco Co., ki je pod skupno kontrolo Standard Oil Co. in nemškega trusta in poseduje vse patente, in Hydro-Engineering & Chemical Co. Te kompanije in trije direktorji —Walter C. Teagle, W. S. Farish in Frank A. Howard—bodo morali plačati denarno kazen \$5000 vsak.

Justični department je prepovedal vse zveze med temi kompanijami in nacijskim trustom. Patenti so zdaj na razpolago koncernom, ki se odločijo za izdelovanje umetnega kavčuka. Standard Oil Co. mora v smislu izdanega odloka dati vse tehnične informacije o proizvodnji umetnega kavčuka.

Glavni urad Standard Oil Co. v New Yorku je po izdanju odloka objavil izjavo, v kateri zanika obdolžitve, da so sklenjene pogodbe med kompanijo in nemškim trustom omejevalje trgovino in preprečile izdelovanje umetnega kavčuka v Ameriki.

Nelojalni državljani bodo internirani

Washington, D. C., 26. marca.—Federalni justični tajnik Francis Biddle je dejal, da bodo odvzete državljsanske pravice onim, ki so bili rojeni v inozemstvu in so nelojalni Ameriki. Vsi ti bodo poslani v internacijska taborišča, v katerih bodo ostali, dokler traja vojna. Biddle je dejal, da bodo v glavnem prizadeti člani Nemško-ameriškega bunda, nacijske organizacije, in člani različnih italijanskih in japonskih organizacij. Dokazi o nelojalnosti teh so bili že predloženi justičnemu departmentu v svrhu akcije.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$4.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Ciero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Ciero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

136

Glasovi iz nasebin

K 75-letnici Etbina Kristana

Cleveland.—Čital sem, da se bo proslavljala 75-letnica Etbina Kristana 11. aprila na banketu v Slovenskem narodnem domu na St. Clairju. Mož v resnici zasluzi, da bi mu delovni narod enkrat dal priznanje, in zato je zelo primerno, da se ga spomnimo ob njegovi 75-letnici. Tako sem se tudi jaz namenil, da bom nekaj prispeval v priznanje možu, ki je veliko storil za svoj narod, ali njegovo plačilo je bilo čestokrat blebetanje in predbacivanje stvari, s katerimi on ni imel nobene opravka. Pa pojdemo k stvari. Nisem literat ali ocenjevalec slovnice, ali kljub temu bom vam čitateljem povedal resnico brez zavijanja in brez hinavščine. Vem tudi to, da je mnogo vas, ki me bolj razumete kakor pa naše slovničarje in literate, ki radi filozofirajo o svojem znanju. Bil sem že parkrat navzoč, ko so se pričeli o literaturi, a da nisem počil od smeha, sem se rajši odstranil.

Bilo je v aprilu leta 1900, ko je bil v Zagorju ob Savi raznešen letak, da bo prvo nedeljo tistega meseca shod v Erjavčevi gostilni in da bo govornik Etbina Kristan — mislim, da je prišel iz Trsta. Ravno sem dovršil prvih šest mesecev mojega tovarniškega dela in star sem bil 14 let — ravno toliko, da sem prvič slišal o socializmu in čital Rdeči prapor, kadar sem bil toliko srečen, da sem ga dobil in se seznanjal z delavskimi vprašanji.

Shod je otvoril Mihael Čobal, stara korenina v zagorskem delavskem gibanju. On je napravil uvodni govor in nam predstavil moža z brado, ki ga je predstavljala, da je že prekoračil 45 let, ali kakor morem preračunati, je takrat imel le 34 let. Če bi se bil poslužil sedanje metode bratja, bi bil izgledal kot fant od brite a 25 leti. Sekaj, ko bo nastopil kot 75-letnik, bo brez brade, katero je že zdaj postal pošiljal v pokoj.

S svojim nastopom kot govornik nas je Etbina Kristan navdušil, posebno pa je čepogumil nas tiste, ki smo se imeli strah pred socializmom, da se nismo več bali pekla, dasi smo ga pozneje dočakali. Bil je začetek našega razumevanja delavske borbe. In tako mu moram biti danes ob njegovi 75-letnici hvaležen, da sem se nekaj naučil, kar mi je bilo pozneje kot delavcu v korist. Slišal sem ga večkrat tudi pozneje, ko sem bil že več let v Ameriki, tudi takrat, ko je debatiral v Chicagu z župnikom Sojarjem v Hoerberjevi dvorani na Blue Island ave.

Bilo je ravno pred vojno, ko se je vrnil v Ameriko, kjer je bil že par let prej na govorniški turneji, in se je za stalno naselil v Chicagu. Pri klubu 1 JSZ je bil kmalu potem ustanovljen dramski odsek, kateremu sem se tudi

jaz pridružil in bil parkrat s Kristanom na odru, prvič v Cankarjevi igri kot sodnik, drugič v njegovi (Kristanovi) kot policijski poročnik. Po igrah smo diletantje navadno imeli svoj sestanek in zabavo in Kristan nam je rad povedal kakšno dovtipno. Pozneje sem zapustil Chicago in odšel v Cleveland, ali Chicaga še do danes nisem pozabil, dasi je, tudi tam nastala velika sprememba in nekdanja bojevitost je izginila.

Amerika je leta 1917 napovedala vojno in bili smo v krvavem svetovnem vrtincu, kot smo danes. Kakor sedaj, je bilo tudi takrat vprašanje slovenskega naroda, ali nihče ga ni precej časa prinesel na površje. Oglasil sem se in prispeval deset dolarjev za začetek. Nastalo je Republikańsko združenje in nabiranje prispevkov. Nabranega je bilo okrog \$62,000. In ker se ni pozneje doseglo, kar smo želeli — federativno jugoslovansko republiko — je Etbina Kristan postal tarča raznih nizkotnih ni tudi lopovskih napadov.

Tarča zlobnih jezikov je postal predvsem zato, ker ga je odbor pošiljal kot govornika na agitacijo, zavedajoč se, da je Kristan pač mož, ki razume položaj in ga zna tolmčiti in razlagati. Ampak na svetu je le 20% ljudstva, ki zna misliti, ostalih 80% pa ne zna rabiti svojih možganov; vzamejo vse za slabo, če kdo reče, da je slabo in vse za dobro, če kdo reče, da je dobro. Da se svet spreminja in z njim razmere, tega ne morejo zapopasti. In tako dostikrat pogovorno brez potrebe, kadar pa je prilika, da bi res lahko kaj dosegli, je ljudstvo ne zna izrabiti.

S tem v zvezi naj bo povedano, če bi bili po zadnji vojni prav dosegli svoj cilj — federativno jugoslovansko republiko — bi naš narod na pritisk Hitlerja itak podlegel. Ni pa bila nobena krivda sedanega 75-letnika, če nismo dosegli cilja, ker on ni imel dostopa tam, kjer je bil potreben. Na primer kongresniki, ki so imeli pred sabo zadevo mirovne konference, so zahtevali, da mora biti vsakdo ameriški državljani, kdorkoli hoče nastopiti pred njimi. V Francijo ga tudi nismo mogli poslati, ker mi smo spadali, to je Slovenci v stari domovini, k državi, ki je bila sovrzna zavezništvo. Srbi so bili zavezniki in imeli so prednost. You see the point?

In sedaj? Imamo različne odboje, ki nas predstavljajo kot narod. Tudi dvojne vrste kongresi se hočejo pojavljati, kar vse bi bilo v škodo v predstavljanju naroda. In narod se hoče razdvajati. Primorci hočejo biti superiorni in hite z zahtevami v Washington, da se njih rojaki osvobodijo izpod Italije. Kaj pa s koroškimi in drugimi Slovenci? In vendar so glavna pristanišča

ameriških Filipinov okupirana po sovražnih Japoncih, havajsko otočje je bilo napadeno, California se pripravlja na obrambo. Kaj moremo storiti sedaj?

Tukaj je še vedno mož, ki ima razum in kljub svoji starosti lahko stori več za slovenski narod kot pa vsi njegovi dosedanja voditelji. Je tudi državljani in dobi lažje besedo kakor pred 23 leti. Razume narod in lahko raztolmači zastopnikom ameriške republike, kaj je kaj, kdo in kaj spada slovenski deželi in kdo je Slovenec. Ze res, da imamo župana v Clevelandu, ali v tem oziru je Kristan pred njim.

In je še eden, ki lahko stori veliko in je že tudi storil s pisanjem svojih knjig ter povedal, kdo smo Slovenci. Ta mož je Louis Adamič. On ima vpliv pri vladi in pozna narod, ker drugače bi ne mogel pisati o njem.

In kaj sedaj? Zastopniki vlade morajo biti seznanjeni z literaturo, kaj želimo, zakaj želimo in kaj se lahko stori za nas. Za takšno povzetje pa je treba dolarjev. Brez dolarjev ni obrambe, ni reklame. Pravijo, da hodi po Ameriki neki Italijan, kateremu so vrata v vplivnih krogih na stečaj odprta. Saj so bila vrata na stečaj odprta Italijanom tudi ob sklepanju versajskega mira, a rabili so zlato za reklamo. In tako bo dolar tudi sedaj odpiral vrata. Brez dolarjev bo trkanje zaman.

Kar potrebujemo, je par mož, ki imajo znanje. In te imamo. Sedaj potrebujemo še dolarje. Irci so poslali iz Amerike za svojo republiko \$15,000,000 in ne slišimo očitania. Mi smo zbrali skupaj komaj nekaj nad \$60,000, pa se jokamo. Mi se lahko poslužimo tiska z dolarji. In to naj bo naša vojna proti italijanskim fašistom in nemškim nacijem, sovrznikom Amerike. Kristan ima še vedno toliko zdravja, da nas lahko vodi z Adamičem v gibanju, da se ameriški narod sezna in še bolj natančno, kdo smo Slovenci, pa naj bodo Štajerci, Kranjci, Belokranjci, Primorci, Korošci ali pa Furlani okrog Vidma (Udine).

Toliko ob 75-letnici zaslužnega moža. Dasi sem si na seji našega društva že nabavil vstopnico za banket in sem njegov zastopnik in celo društvo je sklenilo, da se daruje pet dolarjev v prid tega banketa, se ga najbrže ne bom mogel udeležiti, ker moram tisti večer odstopovati iz Clevelanda. Kljub temu kličem: Naj živi še mnogo let in deluje za naš delovni narod naš Etbina Kristan!

Frank Barbič, 53.

S pota

Veliki ruski pisatelj je zapisal pomenljive besede, ko je dejal: "Naj zabijajo in mandrajo zemljo, naj uničujejo ljudstvo, toda pomlad priti mora..." Tako približno je zapisal v svoji knjigi "Vstajenje", v kateri opisuje težave delovnega ljudstva, ki ječi pod težo krivičnosti.

In svet je danes obložen s krivico kot mogoče še ni bil nikdar v svoji zgodovini. Ali gotovo pride dan vstajenja za zatirano ljudstvo, zlasti pa pomandranemu slovenskemu narodu. Je res že čas, da se naš narod spametuje v teh resnih časih, ker drugače smo zapisani smrti po hitlerizmu in mussolinizmu. Ampak pojavili so se zopet dlakosepci, ki hočeje nasprotovati dobremu začetku akcije, katero vodijo slovenske in slovanske (žal, ne akcije) organizacije. Namen te akcije je, da se po vojni vsaj nekaj

ukrene za preganjani in razpršeni narod, da končno zopet vstane Slovenija.

Tudi v Ameriki so posamezniki, ki včasih na ves glas upijejo: "Živijo Hitler in Mussolini," in sicer sp med njimi še taki, ki dobivajo državno podporo; v USA so že mnoga leta, toda še nimajo državljanske pravice. Pod krinko lepih besed ali s pisanjem z raznimi nadnaravnimi obljubami begajo ljudstvo in mu strupijo narodni čut. Taki ljudje so slabši kot Judež Iškarijot, ki je s poljubom prodal svojega učenika za 30 srebrnjakov — v stari Avstriji bi rekli za 15 goldinarjev.

Časi so resni in mi Slovenci bi morali biti kot eden brez razlike, kdo si in kaj si, to je kakšne stranke ali vere si, da smo pripravljeni, ko bo konec vojne in ko se bo sklepala usoda Slovenije in Jugoslavije — sploh vseh Slovanov. In če bi bili Slovani združeni, bi bil to največji narod na svetu. In druge rešitve ni za nas. Slediti bi morali nasvetu nekega švedskega filozofa, ki je v prejšnji svetovni vojni rekel: Slovani, združite se in vaša je moč in edinstvena večina na svetu!

V zadnji vojni so bile vsakejake stranke. Bila je stranka, ki je delala le za — dolar. Bil je neki kričar, ki se je sedaj zopet pojavil med nami in pravi, da je vodja Slovencev. V zadnji vojni je šel v Washington in se je tam skušal lesketati, češ da bo združil Slovence, ali tudi sedaj on "združuje" le za — dolarje. Bili so tudi drugi kričarji. Ko je končno nastala Jugoslavija, se je hotel tudi tam prišlutiti, seveda za — dolarje.

Zapomnimo si vsi Slovenci, da nam že zvoni 11. ura. In ko pride 12. ura po vojni, ako ne bomo združeni, izginemo za vedno v grob, ki ga nam pripravljata nemški nacizem in italijanski fašizem. Ali upanje je, da se to ne bo zgodilo, ker pomlad gotovo pride in z njo naš Vstajenja dan. Tako je zapisal tudi naš gorški prerok in slavec Gregorčič: "Slovenec, tvoj je vstajenja dan."

Matija Pogorelec.

Unija CIO zvišala pristopnino

Ely, Minn. — V soboto, 21. marca, smo pri krajevni uniji Zenith Local 2445 SWOC dobili poročilo iz glavnega urada, da bo od 1. aprila naprej vstopnina v unijo tri dolarje in dolar članarine na mesec.

Torej imate vsi, ki še niste pri našem lokalu št. 2445, priliko pristopiti samo za en dolar do 31. marca. To se tiče tistih, ki delate za Pickard Mather Co. Požurite se, kajti čas hitro beži. Organizacija SWOC je vaša obramba, kakor tudi vaše družine in sploh vseh družin in posameznih delavcev, ki spadajo v njo širom Amerike. Pristopite takoj!

George Kochevar, 268.

Prispevki za Rdeči križ

Dearborn, Mich. — Sledela detroitska društva in rojaki so prispevali za pomoč Amerikemu rdečemu križu:

Društvo 518 SNPJ \$10. Po \$5 so prispevali: Gospodinjski odsek delavskega doma, Martin Janschitz, Mary Knez; po \$3 Eliza Plahter, John Plahter; po \$2 Katy Stimac, Mat Klarich in žena, M. Novak in žena, Anton Potokar in žena, John Lociškar, John Kapel, Mary Rotar.

Po en dolar so prispevali: Cyril Rant, Ed Klancnik, Louis

Perhat, Tony Homee, Joseph Jeglich, Katy Cadeg, Anton Kriznik, Joe Kern in žena, Martin Klarich in žena, Starin in žena, Louis Kriznik in žena, John Rotar, Louis Lapajne, Mary Lapajne, John Lapp, Rudy Bernik, Mary Baloh, Louis Wokac, L. Bostanik in žena, Felix Blatnik in žena, Rudy Dodig, Mihael Gregorič, Albert Troha, Frank Poznich, Frank Striša, Anton Pirkovic, 50c Joseph Zrnic. Skupaj \$73.50.

To vsoto sta nabrali Antona Lociškar in Mary Knez, Denar je bil izročen Amerikemu rdečemu križu, ali njegovi uradni ne objavljajo prispevkov v časopisu. Oseba, ki je to storila, ni znala imen društev in posameznikov, edino je bila objavljena nabrana vsota. Toliko v pojasnilo prizadetim. Sicer pa ameriška javnost ne pozna naših društvenih števil.

Mary Knez, 518.

Novice iz Clevelanda

Cleveland, O. — Naj pričnem z vremenom, ki je zadnje dni pri nas prav prijazno. Menda je to lepo vreme prinesel sv. Jožef iz našega mesta in bližnjih vasi in farm zelo odhajajo fantje k vojakom, v veliki večini stari od 20 do 28 let, nekateri so pa tudi starejši — 33 let in več. Med temi je največ takih družin, ki so imele samo enega sina in so se tega vzeli. Drugod so imeli po dva in so jim oba vzeli. Tu pa tam so šli že po trije iz družine.

Na drugi strani so pa družine, ki imajo po tri krepke fante, toda ni še nobeden šel v armado. Pravijo, da jih v tovarni šteti radi dela. Ampak kot se bližajo od več zanesljivih strani, tukaj igra vlogo tudi čudna, umazana politika, to se pravi, da gledajo po žlahti in prijateljstvu in menda še kaj drugega.

To bi se ne smelo dogajati. Ako se bo to nadaljevalo, bo postala velika anarhija ali "konfuzija", kot pravi br. Vidmar in Chicaga. Vlada bi morala gledati strogo na to, da bi ne bila favorizma pri klicanju fantov v armado, kajti vsi smo enaki pravni državljani. Enako tudi naši sinovi.

Med ljudmi je veliko nezadovoljnosti, ker se je vlada tako pustila vleči za nos raznim senatorjem in kongresnikom a Wheeler, Lindbergh in od italijanske Coughlina in krščanske fronte. Ti ljudje so pridigali in nasprotovali, da bi se Amerika oborožila in pripravila na vojno. Trdili so, da dežela ni v nevarnosti.

Spominjate se tudi lahko, kako so kapitalisti s polno paro prodajali staro železo in druge vojne potrebščine Nemčiji in zadnja leta posebno Japoncem. Ali ni to pravo kapitalistično dajalstvo? Ali bi ne bilo za našo deželo in za ameriško ljudstvo veliko bolje, da bi tiste avtoritete in izdajalske šuntarje spravili za omrežje? Ali je škoda par sto izdajalcev (ki jim je to dokazano) kot pa ogromne dežele in milijonov dolžnih ljudi?

Rečem, da imamo v Ameriki dobro vlado, toda preveč je omrežena od kapitalističnih zagovornikov, drugič se pa preveč gleda na — petokolonce, ki jim ni nič za demokracijo in ne za dolžne ljudi, ki bi jih prodali in izdali krvnikom, druge pa potlačili v pravo suženjstvo. S petokolonci bi ne smeli biti usmiljeni.

Nadalje se naši ljudje v pretežni večini v več stvareh ne strinjajo z ubežno jugoslovansko vlado v Londonu. Pravijo, da se je v tem gnezdu — Londonu — skuhalo že marsikaj na škodo ljudstva in demokracije. Kar se primorskih Slovencev tiče, se (Dolje na 3. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 27. marca 1922)

Domače vesti. V New Jersey, Pa., je umrl Jos. Pavliš, član SNPJ.

Delavske vesti. V Ameriki grozi nova kriza zaradi ruske stiske.

Inozemstvo. Antanta je nabavila nove reparacijske zahteve na Nemčijo.

Sovjetska Rusija. Ruske leta so izvajale veliko zmago nad Japonci v vzhodni Sibiriji.

Prizor v neki newyorški trgovini, kjer ženske kupujejo stvari, ki bodo kmalu laginile s tržišča.

Dve Nemčiji

Pred dnevi je ameriški pomožni državni tajnik Sumner Welles poudaril razliko med barbarskimi nemškimi nacisti in demokratičnimi Nemci, ki so sami največji sovražniki Hitlerjevega "novega reda" in iskreno pomagajo demokracijam in zaveznikom do zmage nad nacijsko Nemčijo.

Welles je zavzel stališče Stalina, ki je nedavno izjavil, da Rusija rše vodi vojne z nemškimi protifašisti.

Resnica je, kolikor je nam znano, da so nemški protifašisti, ki žive v Nemčiji — mrtvi ali nezmožni za vsako aktivno opozicijo napram Hitlerju in kolikor so mrtvi za opozicijo, toliko so porabni za Hitlerja, bodisi v bojni produkciji doma ali v nemški armadi. Ni pa izključeno, da bodo ti antinacistični elementi odprto nastopili proti diktaturi čim dobe priložnost.

Odprto gibanje demokratičnih Nemcev proti Hitlerju se danes manifestira le v demokratičnih deželah, to je na Angliškem in v Ameriki, kjer lahko javno povedo, kaj mislijo.

Na drugi strani pa še vedno slišimo izjave onih, ki nastopajo kot iskreni branitelji demokracije, ne poznajo pa nobene razlike med Hitlerjem in demokratičnimi Nemci. Pri teh — in med njimi je tudi mnogo Slovencev — so vsi Nemci enaki in vsi so enako krivi in odgovorni za barbarske nemške masakre po Evropi in drugod.

Iz teh krogov odmevajo kliči po masčevanju, krič "Glava za glavo, zob za zob," iz njihovih vrst donijo osetne prisrge, na podlagi katerih — če se izpolnijo — mora biti poklanih toliko Nemcev, kolikor bodo Nemci uničili ljudi drugih narodov, katere so napadli in podjarmili. Nobenega usmiljenja napram Nemcem!

Argument teh osetnikov je, da vsak Nemeec je najprvo Nemeec in potem šele je katolik, demokrat, socialist ali komunist. Vsak Nemeec je najprvo Nemeec, ki hoče biti gospodar nad drugimi! "Kolikar Nemeec, toliko Hitlerjev!"

Kdor ugovarja, je mevza, je mehkužec, ki daje potuho nemškim krvnikom. Če jih zafrkneš, da jih njihove grožnje ponižava na nivo nacistov samih, da hočejo sami biti prav taki divjaki kot so Hitlerjevi podivjanci — ti naštevajo nacijske grozote in deklarirajo o barbarski biblijski pravici: oko za oko, zob za zob...

Med prvimi smo, ki zahtevamo pravično sodbo in kazni za nemške zločince, za nemške — in za italijanske in za vse druge — masne morilce in mučilce, kdor koli so in kjer koli so, ampak demokratični ljudje se ne smejo nikdar spozabiti, da bi se ponižali na zver samo in posnemali to zver. Potem smo vsi barbari — in demokracija nam je le pobarvano pero na klobuku!

Osvetniki očitajo Američanom in Angležem, da so zadnjič premehko ravnali z Nemci in strah jih je, da bo zdaj prav tako. Nemci bodo cvlili in apelirali na našo demokratično zavest, na našo človekoljubnost, pa jim bo prizanešeno! Tako pravijo. Pa ni treba, da bi bilo tako. Kazen za krivce, ne pa za nekrivce! "Kolikar Nemeec, toliko Hitlerjev" — je redukcija ad absurdum! Če bi bilo to res, tedaj je na svetu več Hitlerjev kot je Nemcev — kajti po Evropi in Ameriki je armada nenemcev, ki capljajo za Hitlerjem in ga celo prekašajo!

Vzemimo nemške zmernе socialiste. Z desne in leve jih preklinjajo že 25 let. Očitajo jim, da so bili kajzerski hlapci, potem so izdali revolucijo in zdaj so v službi Hitlerja. Nekateri so res bili vse to, glede večine pa so ti očitki — bunkum. Edina slabost nemških zmernih socialistov ali socialnih demokratov je bila in je menda še danes, da so večji — pacifisti kakor socialisti, so pa prekleto slabi Nemci. In ti reveži naj bodo odgovorni za zločine Hitlerjevih divjakov!

Mnogo teh siromakov — ki so izgubili vse, le življenje in čast še imajo — je danes v Ameriki. Nekaj tisoč jih je tudi v Angliji, kjer pomagajo, kolikor morejo do zmage nad lastnim starim krajem. Angleška vlada je tem nemškim socialistom dovolila, da so se organizirali in zdaj vodijo propagando za bodočo demokratično Nemčijo. Tukaj je njihova izjava, ki je nedavno prišla iz Londona:

"Mi, nemški socialisti in unionisti, smo odločni, da morajo biti socialni temelji nemškega nacionalizma in imperializma korenito in enkrat za vselej uničeni čim bo strmoglavljena nacijska diktatura. Soglašamo z demokrati Anglije in vseh vseh ostalega sveta, da mora biti Nemčija po vojni korenito razorožena in nemška nacijska stranka temeljito uničena kot prvi pogoj za pomirjenje Evrope. Bodoča svobodna, demokratična Nemčija bo izpraznila sleherno ped zemlje, na kateri ne žive Nemci. Bodoča svobodna, demokratična Nemčija bo častno pristala na poravnava vseh krivic, ki jih je Hitler prizadajal drugim narodom, in bo lojalno ter energično sodelovala pri rekonstrukciji Evrope."

Vidite, nemški socialisti sami zahtevajo temeljito uničenje nacijske stranke in razoroženje vse Nemčije ter poravnava vseh krivic, kolikor bo to mogoče.

Če hočejo zmagovite demokracije, da Nemčija ne bo več bestija, da ne bo več krvoločna zver, da ne bo več ostuden volkodlak — nobena povoka ni preostala za hitlerjanske nestvore — naj Nemčijo izroče v upravo njenim demokratičnim elementom a socialisti na čelu in naj potem te uprave ne izigravajo, ne poženejo v ekonomsko propast in kaos...

Ako se to zgodi, bodo nemški socialisti in ostali iskreni demokrati sami izkoreninili junkerske, nacionalistične, šovinistične in nacistične izročila in bodo samim poskrbeli, da nemško ljudstvo kot celota krene na pošteno pot življenja.

Vlada naznanja svoje stališče glede vojnih vesti

Vlada Združenih držav se je obvezala dati ameriškim občanom vojne vesti, dobre ali slabe, ako objavljajo istih ne bo dajalo pomoči in olajšave sovražniku.

Po odobru o vojnem obveščanju (Committee on War Information), ki je pod uradom o dejstvih in podatkih (Office of Facts and Figures), je vlada naznanila vse točke svojega stališča, kar se tiče objavljajo vojnih vesti, vstevši dolgo pričakovano odločbo glede objavljajo amerika življenjskih izgub iz tega ali onega kraja.

Nadaljnjo obljubo kolikor močnejše najpopolnejšega obveščanja — obljubo, ki dokazuje, da se armada in mornarica odločijo sodelovati na informacijski fronti ravno tako, kakor na bojni fronti — je vsebovala objava, ki je vojne štaba (Chief of Staff of the Army) in vrhovni poveljnik brodivoja Združenih držav (Commander in Chief of the United States Fleet) bosta do časa objave skupaj objavljala skupaj poročila (bulletine), ki bodo občinstvu "nudila avtoritativen pregled o vojnem položju na raznih bojiščih."

Naznanilo odbora o vojnem obveščanju se glasi:

"To stališče vlade temelji na demokraciji, da je ljudstvo demokracije upravičeno vedeti vsa dejstva, dobra ali slaba, resna ali žalostna. Na drugi strani bo naše občinstvo rade rade ostalo brez znanja o njih, katerih razodetje bi lahko škodilo sovražniku, kar nam škodi. Kjer koli bi bila obveščanje in vojaška varnost v protislovju, poskušali smo na vse načine dati obveščanje v taki obliki, da bo občinstvo obveščeno, pri tem pa bo čim manj riskirali v vojaškem pogledu. Pod nikakimi okoliščinami vlada ne objavlja informacij, o katerih ve, da niso resne. Pod nikakimi okoliščinami vlada ne zatajuje občinstvu nikakih vestih iz razloga, da so slabe ali žalostne. Ako se ve, da namenoma zatajujejo, se to goji iz razlogov vojaške varnosti."

Naznanilo razlaga, da v slučaju akcije na morju se bodo vedeli o uničenju ameriških bojnih ladij objavljale samo tedaj, ako bodo taka obvestila brez vrednosti za sovražnika. V vsakem slučaju pa se bodo taka poročila držala za 48 ur od časa, ko je mornariški departament imel priložnost obvestiti najbližjega sodnika.

O poškodbah ameriških bojnih ladij se bo poročalo, ako se je poškodba zgodila pred očmi sodnika, toda o obsegu poškodb se po navadi ne bodo izdajala poročila, dokler ne bodo izvršeni popravki.

V slučaju izgub trgovskih ladij ne bodo objavljena imena in nazivi v vesti o izgubah se ne bodo izdajala, dokler mornariški departament, pomorska komisija, brodolastniki ne bodo obvestili in dokler ni najbližji sodnik dobil vesti o nezgodi.

"Treba se je zavedati," pravi naznanilo, "da se podrobnosti o akcijah na morju redkoma dobe, kakor ne mine nekaj dni in celo tednov, odkar se je akcija zavrnila, kajti radijski signali bi dali sovražniku priložnost, da takoj poizkusi za lego naših ladij v bližini."

Naznanilo, objasnjuje ravnanje, o katerem se je govorilo razlaga, namreč glede vesti o uničenju sovražnih podmornic. Dočim bodo poročali o uničenju ali poškodovanju sovražnih površinskih ladij čim se to zgodilo, se bodo vesti o potopitvi ali verjetnem uničenju sovražnih podmornic zadržale iz treh razlogov: prvič, ker je težko ugotoviti taka potopitvenja; drugič, ker zadrževanje vesti o potopitvi podmornice ima negativen psihološki vpliv na vojašnika in končno, ker so podmornice potopljene, bi bil v slučaju potopitve druga podmornica za kakovostno nadomestitev.

Vesti o akcijah v zraku bodo objavljale število letal, izgubjenih v zraku, o letalih pa, izločenih na tleh, se ne bodo t-

koj izdajala poročila. Razlog za to razliko je okoliščina, da morejo sovražni letalci le težko ugotoviti poškodbe letal, stoječih na tleh.

Informacije o akcijah na kopnem se bodo izdajale v čim večjih podrobnostih in čim hitreje bo to mogoče.

"Kjerkoli mogoče," izjavlja naznanilo, "bo taka informacija vsebovala podatke o izgubah sovražnika, objavo o sovražnih silah, ki so angažirane in o pridobljenih oziroma izgubljenih postojankah. Ne bo pa vsebovala podatkov o moči ali razpoložljivosti naših sil, kajti kaj takega bi dajalo sovražniku informacije velike vrednosti."

Izmed točk, o katerih se absolutno ne bo poročalo, so kretanje ladij in čet in pričakovani spopadi.

Naznanilo se nanaša tudi na vesti o produkciji, kakor na vesti o dogodkih na bojnem polju. War Production Board, kakor so izjavili, bo v pogostih presledkih objavljalo obvestilo o produkciji (Production Communiqué), "ki bo dajal občinstvu priložnost, da samo sodi, da li proizvodnijski program napreduje dovoljno ali ne."

Produkcijski komunikaciji in informacije s strani mornarske komisije o programu gradnje ladij bodo nadomeščale vse druge produkcijske vesti. Posebne informacije glede oddaje kontraktov, krajev vojnih industrij, zalog strategičnega materiala in pogojenih produkcijskih rokov se bodo zadrževale, ker objavljajo takih vestih bi bilo v veliko pomoč sovražniku.

Common Council—FLIS.

Domača fronta

War Production Board, Washington, D. C.

Letos je pomlad več kot letni čas cvetja. Kadar mislite na pomlad in vojno, mislite na pomladanske pogone, na obnovljene ofenzive. Ni dvoma, da bodo naši sovražniki poskušali nove ofenzive na bojnih frontah in — vsaj za nekaj časa — utegnemo pretrpeti slabe novice.

Ali le za nekaj časa. Kajti mi smo začeli svoj lastni veliki pomladanski pogon na domači fronti. Velik pogon, da se producira orožje, ki omogoči nam in našim zaveznikom, da prevzamemo ofenzivo na vsaki fronti.

Po vsej deželi se danes vršijo pogovori med industrialnim delavstvom in industrialno upravo in možni iz oboroženih služb. Ti pogovori imajo le eno svrhu: da se vzpostavi sistem, po katerem vsaka roka, vsak um in vsak stroj dela najpopolnejše za vojno produkcijo.

Podpirajoč ta veliki pogon za vojno produkcijo pod vodstvom War Production Boarda so druge ofenzive na domači fronti, neustane ofenzive. In te se tikajo nas vseh. Office of Price Administration gre naprej v svoji borbi, da prepreči navijanje cen, WPB napreduje s svojim programom, da se tovarne za časa miru pretvorijo v arzenale za časa vojne, in vsakdo izmed nas naj pritisne naprej v gibanju, da se prihrani material in prepreči potrata. Naša je odgovornost paziti na to, da ves stari gumij in kovine in papir najde svojo pot k nabiralstvu stare šare in po njem k tovarnam.

Dočim so farme Amerike pripravljajo na svoj lastni velevažni pomladanski pogon za produkcijo živila, je WPB zapovedal, da se od 1. maja dalje ustavi izdelovanje farmarskih traktorjev, ki potrebujejo gumijeve obroče. Tovarnarji bodo morali povrniti se na izdelovanje oprem z jeklenimi obročji. Na ta ali oni način "pride letina noter — in tanke pojdejo ven."

WPB opominja, da bo lahko pomagati proti pomanjkanju ščetin s tem, da dobro skrbite za svoje krtače za zobe, lase, ščete

OPA je minuli teden storila dva koraka, ki bosta prispevala k borbi, da se znižajo stroški gospodinjstva. OPA je postavila 90 odstotkov pravišnih produktov dežele — in to pomeni več kot polovico naše skupne zaloge mesa — pod 60-dnevno regulacijo maksimalnih cen na debelo. In OPA je ustanovila cene za rajon in kotonine, ki so urno naraščale. Te akcije s strani OPA bi morale preprečiti, da cene na drobno ne poskočijo neprimerno in ako ni to zadosti, more OPA vedno priskočiti v takozvano "površino cen na drobno" in določiti cene, katere sme zaračunati štacuna, kjer kupujete.

Na eno stvar ne sme nikdo izmed nas pozabiti, ko mislimo na primanjkljaje in racioniranje in na vse neugodnosti vojne dobe, namreč na dejstvo, da Združene države morajo hraniti in oblačiti in oboroževati ne le sebe, marveč so obvezane pomagati oboroževati, hraniti in oblačiti ljudstva, ki se z nami vred borijo zoper istega sovražnika.

Do kakšnega obsega se mora ta pomoč dajati, je predložilo zadnji teden poročilo Lend-Lease Administracije, agencije, kateri so poverjene te stvari. To poročilo se glasi, da si je do stavilo več kot \$2,500,000,000 vrednosti dejanskih zalog in druge pomoči, "kar se je storilo, je od daleč manj, kolikor se potrebuje, da se tok preobrne napram zmagi — dejstvo je, da v razmerju s potrebo je bila količina majhna." WPB je prejšnji teden zapovedal izdelovalcem konzerv sadja in zelenjave, da denojo na stran gotov del letošnjega pridelka in nekaj od tega bo šlo našim zaveznikom preko morja.

Več sprememb se nam približuje s prihajajočim zelenim listjem in z daljšimi dnevi. Po 1. maju se ne bodo več izdelovale pločevinaste škatle, prvi april pa bo prinesel konec rabilna za ženske nogavice, pisalni stroji so bili racionirani, produkcija pralnih strojev bo končana 15. maja, najboljšo podplatno usnje se prihrani za vojaške čevlje in 22. aprila se bo zadnji civilni radio in radiofonografski aparat pomikal iz delavnic v skladišča.

Vse te spremembe so posledica vojnih potreb. Ženske bodo nosile nogavice iz bombaža in rajona, kajti nilon je stopil v vojsko kot blago za parašute, tovarne pisalnih strojev in radio aparatov pa preidejo na izdelovanje orožja in vojaških radio aparatov.

Eno polje, v katerem WPB neče nikake velike spremembe, se zdi, da je polje ženskih mod. WPB je odvzel prigibe iz moških hlač, da se pristiže volna, ali svrha ukaza o ženskem oblačilu bo, "da več ali manj ostane sedanja figura." To seveda pomeni, da ženske morejo nadalje nositi svoja oblačila, dokler so za kaj, ne da bi si glavno belile, da so "izven mode".

Dočim se farme Amerike pripravljajo na svoj lastni velevažni pomladanski pogon za produkcijo živila, je WPB zapovedal, da se od 1. maja dalje ustavi izdelovanje farmarskih traktorjev, ki potrebujejo gumijeve obroče. Tovarnarji bodo morali povrniti se na izdelovanje oprem z jeklenimi obročji. Na ta ali oni način "pride letina noter — in tanke pojdejo ven."

WPB opominja, da bo lahko pomagati proti pomanjkanju ščetin s tem, da dobro skrbite za svoje krtače za zobe, lase, ščete

Demokratski senator Claude Pepper iz Floride.

Mrs. Roosevelt poziva tujerodce

na sodelovanje v civilni obrambi

Civilisti tujega rojstva, zlasti oni, ki so prišli v Združene države iz nedemokratskih dežel, morejo igrati veliko vlogo v vojnem naporu s tem, da naglašajo, kaj so našli v Ameriki vrednega, da se človek za isto bori, kakor je izjavila Mrs. Franklin D. Roosevelt.

V govoru na sestanku, sklicanem od Urada prostovoljcev za civilno obrambo v mestu New York, je Mrs. Roosevelt rekla zastopnikom tujerodnih skupin tega mesta:

"Vi znate, proti čemu se borimo. Mnogi ljudje v Združenih državah nimajo pojma, kakšno je življenje pod totalitarno vlado in kaj prav za prav imamo tukaj, kar hočemo ohraniti."

Mrs. Roosevelt je prošla lojalne inozemce, naj imajo potrpljenja, ako v teku vojne njihovi sosede ravnajo sumljivo z njimi. "V kolikor se to ujema z javno varnostjo," je rekla, "se moramo boriti za pravice vsakega človeka. Preiskavo in sumničnjo pa prepustimo poklicnim oblastem. Zapomniti si moramo, da ne moremo poznati razlike med lojalnim in nelojalnim državljanom ali med državljanom in nedržavljanom, ako le gledamo nanj ali na njegovo ime, ako gledamo na barvo njegove polti ali ako ga slišimo govoriti."

Druge prispevke, ki jih inozemci lahko doprinejejo k vojnemu naporu, je opisal Arthur Harlow, pomožni ravnatelj Skupinskih delovnih (Group Activities).

"Lanske poletje, ko se državljanji večinoma niso zavedali potrebe," je rekla, "je skupina inozemcev organizirala krvno banko. In nedavno so dobili obvestilo od mornariškega departamenta, da njegova kri je bila porabljena v Pearl Harborju. To je gotovo bilo stvarno plačilo za

svobodo, katero jim je naša dežela dala."

Dočim so nedržavljanji še vedno izključeni iz delovanja civilne brambе, ki so zaščitnega značaja, kot so čuvaji proti ognju in zračnim napadom, je Mr. Harlow naglasil, da "mnoga potrebna dela in primerno izveščanje za ista so odprta vsem lojalnim nedržavljanom, ako niso nesposobni vsled prevelikega neznanja jezika."

Izmed teh mogočih poslov so: izvedenci za prehrano v zdravstvenem departamentu, laboratorjski tehniki, knjižničarji, terapeviti in klinični delavci v bolnišničnem departamentu, pisarniški delavci in uradni pomočniki v mestnih departamentih, v bolnišnicah, v sami organizaciji za civilno brambo in v številnih drugih agencijah.

Prostovoljci se sedaj potrebujejo, je rekel Mr. Harlow. Vasko naj se poda na urad prostovoljcev za civilno brambo (Civilian Defense Volunteer Office), ki mu je najbližji in naj se tam vpiše. Tam ga bodo poslali na pravo mesto za začasno izveščanje ali mu dali dela takoj.

Clarence King, izvršilni ravnatelj newyorškega C.D.V.O., je poudaril, da današnji svet je razdeljen v dve veliki vojni polji.

"Ni toliko vojna narodov," je rekel, "temveč je to vojna med dvema protivnima civilizacijama in v širšem smislu oni, ki se borijo le ena vrsta inozemcev — oni, ki je proti načelom, za katere je Washington živel in Lincoln umrl. Le eden je tujec — oni, ki je v svojem življenju in mislih tuj napram tem načelom."

"Ko se sovražnik poda in se mir podpiše, se ne bo to zgodilo radi porazov v Singaporu ali uspehov v Libiji, kakorkoli so isti važni. Zgodilo se bo, ker se je nekaj razletelo v Berlinu ali v New Yorku. Mi mislimo, da je naša civilizacija v stanu vse prenesti bolje kot sovražnik. Oni mislijo, da petinidesetletna verskih, plemenskih in narodnostnih izvorov, iz katerih smo sestavljeni, nas napravijo lahek plen. Nakane se danes snujejo v Berlinu, agentje so danes na delu v Združenih državah, ki skušajo širiti razdor med temi raznimi elementi, da se povzroči nesloga. To je razlog, zakaj je ta sestanek tako važen. Sovražnik veruje, da so ljudje spojeni skupaj vsled slučajja rojstva. Mi to zamikamo. Mi verujemo, da so ljudje edini vsled tega, ker ljubijo nekaj pred vsem, pa naj so prišli skupaj z vseh koncev sveta; da so ljudje vsi ene vrste, ki so prišli na te obale, da si poiščejo skupen cilj, pa naj so predniki prišli sem tristo let nazaj; da so oni vsi ene družine, katerekoli narodnosti ali rojstva naj so, ako so pripravljeni umreti skupaj za skupno stvar — da njih otroci morejo živeti skupaj v svobodni domovini."

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

so strinjali z marsičem v prejšnji Jugoslaviji, najmanj pa s kraljevinjo. In se tudi v bodoče ne bodo! Mi Primorci hočemo pošteno federativno republiko, in to v pravem smislu kot jo imamo v Zedinjenih državah. Tako in nič drugače.

V tukanjli veliki tovarni Fisher Body, kjer je pred napovedjo vojne delalo sedem do osem tisoč delavcev, jih sedaj dela le okrog 300-400. Vsakdo lahko ve, kaj to cincanje pomeni. Pretežna večina ostalih delavcev, ki so prej delali v tej tovarni, pa pohaja okoli za delom. In ko vprašajo druge za delo in na vprašanje povedo, da so delali v tej tovarni, dobe odgovor, da ni dela zanje. Menda radi tega ne, ker so bili delavci v tej tovarni parkrat masno zastavljali in so zdaj pri drugih podjetjih tako rekoč na črni listi. Drugi vzrok pa je gotovo tudi v tem, ker pričakujejo, da bodo ti delavci v bližnji bodočnosti poklicani nazaj v Fisherjevo tovarno. Ampak brez dela biti v tej draginji, je veste, kaj se pravi, posebno pa še za družine.

Anton Jankovich, 147.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave.

Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odbor

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik 3607 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik 3607 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
WILLIAM RUK, pomoč. taj. 3607 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blaginjak 3607 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd. 3607 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel. 3607 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila 3607 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila 3607 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Podpredsednika

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik 3607 W. 60th St., Cleveland, Ohio

Districtni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvo okrožje 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje 7983 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje 387 Randall St., St. Louis, Mo.
URSULA AMBROZICH, peto okrožje 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šesto okrožje 823 W. 7th St., Wabensburg, Colo.

Gospodarski odbor

MATH PETROVICH, predsednik 253 E. 151st St., Cleveland, Ohio
VINCENT CAINKAR 3607 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER 3607 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL 3607 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JACOB ZUPAN 1400 So. Lombard Ave., Chicago, Ill.
DONALD J. LOTRICH 1807 So. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
RUDOLPH LISCH 700 E. 300th St., Cleveland, O.

Poradni odbor

ANTON SHULAR, predsednik Box 27, Arma, Kansas.
FRANK VRATARICH 319 Toner St., Loraine, Pa.
FRANK BARBER 18011 Muskoka Ave., Cleveland, Ohio.
ANDREW VIDRICH 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK 772 E. 180th Street, Cleveland, Ohio

Nadzorni odbor

FRANK EATTE, predsednik 3301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MILAN MEDVESEK 10908 Arcade Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM 17183 Snoden, Detroit, Mich.
JOHN OLIP 331 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.
FRED MALGAI 30 Westlax Ave., Peru, Ill.

Edrevnik

F. J. ARCH 618 Chestnut St., N. S., Pittsburgh, Pa.

Pomoč za družine vojnih žrtev

Federalni varnostni upravitelj Paul V. McNutt je objavil, da je bila Social Security Boardu odkazana vsota \$750,000 za začasna mesečna zavarovalninska plačila odvisnim sorodnikom onih ameriških prebivalcev, ki so postali žrtve sovražne akcije izven kontinentalnih Združenih držav.

Administrator McNutt je razložil, da teh \$750,000 tvori del večje vsote \$5,000,000, ki jo je predsednik določil v svrhu, da se preskrbi "začasna pomoč, ki bi postala potrebna vsled sovražne akcije," katera bi imela za posledico smrt, popolno onesposobljenost, ujetništvo s strani sovražnika ali izginotje ameriškega prebivalca izven kontinentalnih Združenih držav, izjemni sovražne inozemce in odvisne sorodnike onih oseb, ki so v vojaških ali civilnih ustanovah federalne vlade.

Mr. McNutt je tudi izjavil, da je Public Health Service dobil vsoto \$500,000 za nujno zdravniško pomoč in oskrbo v bolnišnicah.

Common Council—FLIS.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podprite svoj list!

ZIVLJENJE JE VELIKA SOLA

Neki glavni pisatelj pravi: "Življenje je ena velika sola — fakti so učitelji in skušnje so naloge." Zadnjih petdeset in eno leto mnogo na žolodcu trepih je našlo, da v slučaju slabega apetita in slabe prebave Trinerjevo grenko vino jim je dalo hitro pomoč. Ta skušnja je bila dobra naloga zanje. Nikdar se niso obotavljali vzeti dobro žolodenco v slučaju potrebe. In tako je zadnjih 50 let Trinerjevo grenko vino vsilovalo znano pravo prijateljstvo v tisočih domovih v ti deželi. Novo izboljšano Trinerjevo grenko vino z Vitaminom B-1 je še vedno bolj zanesljivo, ker Vitamin B-1 je velik pospeševalec apetita in prebave. V slučaju navadne zaprtosti Trinerjevo grenko vino daje pomoč, odnese take simptome kot je glavobol, migrena, ščepanje in nemirno spanje. Kupite Trinerjevo grenko vino z Vitaminom B-1 pri vašem lekarnarju. —(Adv.)

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in se posebno list Prosveto za koristi, ter potrebo agitacije svojih družtev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsa organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih družtev naj se ne pošiljajo listu Prosveto.

PLIN ZMENČA JEKLO

Ljudstvo, kovine in materijal bodo zmagali v tej vojni!

Da si zagotovi zmago, Amerika zahteva popolno produkcijo vsakovrstnega materijala v vojne namene. Čikaške jeklarne in kovinski delavci sodelujejo z vlado v popolnosti.

V produciranju jekla je potrebno da se reducira ogromne ingote železa z mehčanjem in stiskanjem. Plin je radi svoje čistote in neškodljivih elementov najboljši za topljenje jekla. Plin ima prednosti pred vsakim drugim gorivom, ker se ga lahko uporablja po potrebi. Vročine daje, kolikor se je potrebno ter kemično pravilno atmosfero, torej glavni element, ki je potreben pri varjenju jeklenih produktov.

Oddajanje plina jeklarjem je ena izmed nalog, ki jih vrši Peoples Gas. Poleg tega omogoča Peoples Gas uporabljenj plina raznim drugim kovinskim industrijam. Njena inženirska osebje se ukvarja z vsemi problemi, kako čimboljše uporabljati plin v kovinskih industrijah.

Peoples Gas vedrhuje skrozi svoj oddajalni oddelk 24-urne dnevne stike s jeklarjami v Chicagu, katere zalaga s plinom kot del svojih aktivnosti, v katerih pomaga pri naporih dežele za zmago v vojni.

Nabavite si obrambne znamke v uradih Peoples Gas družbe

Skupina kitajskih vojakov na fronti pri Čangš.

ŽUPAN ŽAGAR

SLAVKO SLAVEC

(Se nadaljuje.)

"No, pojdite, pojdite—osem dni," je nevoljno zamahnil častnik.

Pot iz gozda ni bila boljša in lepša nego v jeseni, ko ga je privedla v šumo, noge niso bile mlajše, vendar se je Žagarju zdelo, da že dolgo vrsto let ni meril tako prijetne poti, od takrat ne, ko se je od triletnega vojačenja vračal v rodno vas, da se poroči.

Velika noč je bila lepa, a tudi bolesta. Od osmih prostih dni mu je dva vzela pot k družini in dva je moral računati za vrnitev. Za svoje so mu ostali le štirje dnevi. Najlepša zarja tistih dni je bila zdrava, cvetoča vnučica z lički kakor najzlahtnejša jabolka. Kadar ni spala, so se vsi pulili zanjo.

"Vi jo lahko zmerom pestujete; zdaj jo pustite meni," jo je kratil Žagar ženi, hčeri in nevesti. Ujčkal in nosil jo je, dokler mu je nevesta ni skoro iztrgala.

"Ti, ti, solncek naš," ji je s prsti potrkaval po napetih ličkih. "Ti siješ vsak dan lepše, tudi kadar tistega na nebu ni. Ti nič ne veš, kako trdi in hudobni so ljudje. Očeta so ti ukradli in starega očeta. Ti nikomur ne zameriš in si vsem prijateljica. Le glej, da boš pridnejša kakor—". Ugriznil se je v ustne in zamolčal hčerino ime.

"Razvadili mi jo boste," se je v šali hudovala nevesta. "Ne sme biti toliko na rokah. Kadar vas ni, je ne nosimo zmerom. Delati moramo, ona pa sedeti."

Bolest tistih praznikov je bila Tinica. Bleda in upadla je stala pred očetom, ko je stopil v hišo. Na njeno pismo z vso njeno izpovedjo ji ni bil ničesar odgovoril. Ta molk ji je kilcal, da jo oče obsoja. Sprva ni Žagar doma niti znil o njeni ženitvi. Le z ženo sta se ponoči zmenila o tem.

Na drugi velikonočni praznik zvečer se je naključilo, da je bil sam s Tinico v sobi.

"Tak poročena si, pa brez moža?" je vprašal strožje, nego je nameraval.

Tinica je zahtevala v predpasnik.

"Ali pa veš, kdo in odkod je tvoj mož?"

"Kmalu se vrne in me vzame s seboj."

"Mati dvomi. Sumi, da je že bil poročen, ko si ga ti spoznala."

"To ni res."

"No, bomo videli. Hči, hči, tako te z materjo misva učila."

"Odpustite, oče. On je dober. Rada ga imam. Ko ga spoznate, ne boste hudi nanj."

"Moja hči, moja hči—" je ternal Žagar v mizo, kakor bi ne mogel razumeti, da je moral to prav njega zadeti.

Nepričakovano uteho mu je prinesel naslednji dan. Ko je pri nahrbtniku popravljal pasove, ki so bili na poti domov popustili, in mu je žena cvrila približek za odhodno, je vrata zasenčila ravna, vitka postava.

"Boštjan—ti?" sta rekla skoro hkratu oče in mati, pustivši vsak svoje opravilo, ter odhitela stiskati roko vojaku, ki je obstal na pragu. Mladiču se je lice smehljalo, oko je samozavestno gledalo oba roditelja.

"Sedi, sedi—prav prihajaš," je vabila mati, odhitela zopet k ponvi in nadaljevala pri ognjiku, mešajoč obnem z vilicami, kar je iz ponve prijetno dihalo: "Bomo pa tebi to dali. Očetu spečemo kaj drugega."

Boštjanu se je poznalo, da ni več domači pastirček, kakršen je bil še nedavno. Nosil se je

zelo pokonci in njegov pogled se je oziral po sobi, kakor bi mu ta bila pretesna.

"Pa eno zvezdo so ti tudi že dali," ga je oče pogledal pod vrat. "Hitro so te povišali. V mojih letih je bilo treba dalje čakati."

"Vsi je tudi zdaj ne dosežejo," je rekel sin. Snel si je nahrbtnik, ga odnesel v kot in položil pas in bodalo nanj.

"In slabo se ti ne godi," ga je motril oče v lice. "Pravijo, da že vsega primanjkuje. Nam bolj slabo kuhajo. Pri vas še ni take sile. Zredil si se."

"Saj se je res," ga je pogledala tudi mati.

"Pri nas ni slabo," je razlagal Boštjan in si sredi sobe stoji počasi zvijal smodko. "Imamo vsega zadosti, dela pa nič. Lepše je nego na polju ali na paši. Čepimo v zakopih in votlinah, kadimo, pijemo in jemo—to je vsa naša služba. Za razvedrilo pokukamo včasih ob puški tja čez in sprožimo v kakšno čelado ali v kakšen komolec nad nasprotnimi zakopi, navadno pa v praznino. Radi mene lahko traja vojna deset let. Ne bom se pritožil."

Oče je pozorno dvignil glavo. Radost, ki mu je dotlej obsevala lice, je ugašala. "Ali je to povedal Boštjan, še ne osemnajstletni pastir?"

"Nam je bilo že deset dni preveč," je opomnil rezko.

Mati je postavila krožnik pred sina, ki je medtem sedel k mizi, in iztresla iz ponve rumenkasto, kadečo se meseno zaplato.

"Hvala, mati. Nisem preveč lačen. Z nekim tovarišem iz te vasi sva malo prej posedela v gostilni pri cerkvi. Tudi tam so nama nekaj spekli."

"Lej ga, lej!" se je začudila mati. "Tak tudi denaren si in zapravljaš, ko veš, da je dom v bližini?" Očitanje je bilo napol šalivo.

"Smo pa tam bolj varčni. Gostilne tam ni. Plača je majhna, pa nam jo redno odšteva. Doma še take ni bilo," je rekel Boštjan in prigriznil.

"Kakor vidim, je tam vse boljše kakor doma," je oponesel oče tehtno in počasi.

"Vse," je pokimal sin prostodušno.

Oče in mati sta se spogledala.

"Tako, tako—" je zategnil oče. "Tak tebi je to pretepanje všeč?"

"Saj vam pravim, da pretepanja ni. Ko so nas prvič pahnili v fronto, so se nam res hlačice tresle. Zdaj pa bi pri nas nihče ne menjal s tistimi, ki so zadaj na varnem. Človek res nekaj tvega, zato pa tudi dobro živi," se je bahal sin.

"Hvali Boga, da si tako dobro zadel," je menila mati. "Mi si želimo miru."

"Seve, za vas je slabo," je priznal Boštjan. "Za vse ne more biti dobro. Imenitno je pa le, da mlad človek tudi kaj vidi. Če bo jutri konec, bi jaz najraje kaj notri ostal."

"Bodalo in puška sta ti ljubša kakor kosa in plug?" se je čudil oče.

"Skoro bi rekel: da, se je muzal sin.

"Od mene te ljubezni nisi podedoval," je očital oče resno, videč da mu je vojna omrežila najmlajšega sina in mu ga hoče odtujiti. "Kdo bo pa doma delal?"

"Zadosti vas je in preveč. Že prej smo bili drug drugemu na poti. Zdaj bi si bili še bolj," je odvrnil mladenič malomarno.

"Boštjan, ne govori tako," je prosila mati. Večer je bil akalen. Tudi nevesta in Tinica, ki sta se pozneje vrnili, sta se čudili Boštjanovemu govorjenju.

(Dalje prihodnjije.)

Dvonožec

Naravoslovne pravljice

Spisal KARL EWALD

Prevedel FRANC BOLKA

(Nadaljevanje.)

"Včeraj zvečer sem videl tudi v neki vidro," je pripovedoval Dvonožec. "Ujela je veliko ribo in jo požrla. Morebiti bi jaz mogel ravnokotno storiti."

"Poizkusi—enkrat!" ga je vzpodbujala njegova žena. "Jestni moram, to je gotovo!"

Nato je zabredel zopet v reko in zgrabil z rokama veliko ščunko, ki je plaval tik njega in ni mislila na nevarnost. Ščunka je videla bresti dvonožca že tolikokrat skozi vodo, ne da bi se bil tudi najmanj brigal zanjo. Zdaj pa je vrgel ribo na otok, kjer je ležala vzdihujoč, šopala po zraku in vpila, kakor glasno je mogla.

"Hoj... halo... Uboj... Po-moć..."

Ali nato je bila mrtva. Dvonožec in njegova žena sta jo pojedla in se prepričala, da tekne izvrstno.

"Prinesi mi jutri zopet tako ribo!" je rekla. "Jabolka mi, odkrito povedano, že presedajo."

Naslednji dan je šel zato zopet v reko. Ni trajalo dolgo, da je našel zopet okusno ribo; ali ravno ko jo je hotel zgrabiti, hlastnila mu jo je vidra izpred nosa.

"Poberi se iz moje reke, stvor tatinski!" je kričal in mahal po nji.

"Mene zmerjaš s tatom?" je rečala vidra in kazala bele zobe. "Misliš, da spada reka meni; jaz sem namreč stanovala tu, predno si prišel ti."

Dvonožec je skočil na suho, nabral debelega kamenja in ga metel za vidro. Eden jo je zadel na gobec, tako da je krvavela. Potem se je skrila v svoji votlini. Dvonožec pa je ujel drugo ribo in jo prinesel svoji ženi. Ko pa se je vidra tekom noči zopet prikazala, je bil orangutan tu in ji namigaval.

"Jaz sem vse videl," je dejal. "Z drevesa doli, kjer sem bil priča, kako je vrgel kamen vate. Tvoja kri je pordečila reko. Tudi mene je enkrat trpinčil. Rekel je, da so jabolka njegova in me nagnal s palico raz drevo. Čeravno je z menoj v sorodstvu."

"Če bi ga le mogla zadeti!" je zaklicala vidra in škripala z zobmi.

"S časom pride sveti!", je odvrnil orangutan. "Mi mu bomo že postali kos."

Tretje poglavje: Kri
Solnce je pripekalo in zemlja je bila popolnoma izsušena.

Drevje in grmovje je pobešalo listje in trava je bila požgana in rumena, tako da je govedo komaj našlo kak zelen šop. Voda v reki je bila tako plitka, da so zadevale ribe na dno in potok je bil že zdavnaj usahnil. Živali so polegale v senci in šopale po zraku. Na mnogih krajih so umirale cvetlice in živali. Tudi Dvonožec in njegovi ženi in otroku se ni godilo dobro.

Prav od srca veselja je bila sama samcata kača. Potezala se je sredi solčne luči in hvalisala krpano življenje.

"Le si, ljubo solnce!" je vzklikala. "Čim delj, tem boljše. Zdaj šele čutim, da živim."

Ali nekega dne je prišel dež. In sicer to ni bil dež, pred katerim se je dalo obvarovati z dežnikom ali pred katerim se je moglo pribežati v vežo, dokler ni prenehal. Ne—voda je sula iz oblakov, tako da ni bilo mogoče videti roke pred obrazom; in deževalo je dan za dnevom, kot bi nikoli več ne hotelo nehati. Prasketalo in bobnalo je na suho li-

stje, tako da ljudje niso razumeli besede, če so govorili drugi z drugim. Reka je zopet valovila, potok se je vzbudil iz svojega spanja in šumel in prepeval, kot še ni prepeval nikoli. Zemlja je bila podobna žejnim ustam, ki pijo in pijo in vendar ne morejo utesiti žeje.

Povsodi je vladalo praznično veselje.

Drevesa so se stezala in potezala in pognala nove brstove in tla so pognala svežo zeleno travo. Cvetlice so dobile nove popke, žabe so kvakale tako veselo, da jih je bilo slišati po celem gozdu, in ribe so žurno švigale z repom. Dvonožec je sedel s svojo družino pred kolibo in se veselil z drugimi stvori.

Ali deževalo je vedno dalje.

Reka je stopila preko bregov in dvonožec se je končno začel bati, da bi valovi mogli preplaviti njegov otek. Dež je lil tudi skozi streho v kolibo, tako da ni bilo suhega mesta notri.

"Otroka zebe," je tožila njegova žena.

Sklenila sta torej, zapustiti otok; z velikim naporom sta prišla preko reke. Bredla sta preko preplavljenega travnika, izmenoma noseč otroka. Končno sta našla drevo, ki jima je dalo zavetja. Spletla sta veje, naredila streho in zabasala špranje s travo in mahom, tako sta imela zopet stanovanje.

"Do tu gori voda ne pride," je tolažil mož.

"Ali skozi streho dežuje," je tožila žena. "In za otroka je premraz. Tudi tebe in mene zebe."

"Kaj nistem zmerom pravil?" se je veselil orangutan. "Nimajo ne kože, ne kaj podobnega. In strašno bodo končali."

"Vi bi bili morali pitati vašega mladiča s črvi, gospa Dvonožica," je rekla gospa slavica. "Tako bi boljše uspeval. Moji mladiči so že skoro ravno tako veliki kot jaz."

"Postaviti bi ga bili morali v travo in ga prepustiti samega sebi, kakor sem vam svetovala jaz!" je menila madam jelen. "Zdaj bi si lahko brez vas pomagali."

"Ležite na vašega mladiča!" je svetovala kakor poprej drozdica. "Tako sem odbržala moje otročičke gorke."

Gospa Dvonožica ni rekla ničesar na vse te govore; žalostno je opazovala svojega dečka, ki je trepetal od mraza.

"Pravzaprav je zelo razvajeno dete!" je godrnjala jezevka. "Bog obvaruj... kar mora biti, mora biti in kdor postavlja naslednike v svet, jih mora primer- no vzgojiti. Ali če tak polnleten fantalin še sosa... fej! S palico naj bi ga, potem pa proč po svetu z njim!"

"Ti ljudje se nikakor nočejo spametovati!" je zmerjala madam jelen. "Sami naj gledajo, kako si opomorejo. Kakor si kdo postelje, tako leži."

S tem so se živali odstranile. Dvonožci pa so ostali na svojem drevesu, medtem ko je še vedno deževalo in je otrok kričal od mraza.

"Glej vendar to neumno ovco doli na travniku," je rekla žena. "Dobro ji je v njenem debelem kožuhi, moj mali deček pa tu ležec zmrzuje."

Dvonožec je sicer dobro slišal,

VRHNJA PLAST

Reveža je skrivilo pri "trganju kuponov"—spravljanju profitov.

kaj je govorila, vendar ji ni odvrnil. Nekaj časa je sedel molče in premišljal. Potem je splezal raz drevo in se vsedel na zemljo, da bi dalje premišljal in pretuhtal, medtem ko je še deževalo. Gori je slišal kričati svojega sinka in doli na travniku je videl pasti se ovco.

Tu se je dvignil Dvonožec in se približal ovci. Med potom je pobral oster kamen in ga skril v roki. Stopal je čisto počasi in gledal v stran, da bi se ovca ne prestrašila. Potem se je nenadoma vrgel na žival.

"Me-e-e! Uboj! Pomoč!... Umiram!" je kričala ovca.

Dvonožec jo je udaril na čelo, tako da je padla na tla. Potem jo je zadavil z rokami, jo zgrabil za kožuhi in jo zavlekel k drevesu, ki je bilo zdaj njegovo stanovanje.

Z ostrim kamnom je preluknjala kožo in jo začel trgati z nohtovi. Njegova žena je prilezla doli in mu pomagala. Delala sta pridno z zobmi, da bi bila hitreje gotova; sredi dela pa sta prenehala in se pogledala z veselimi očmi.

"Kako je bilo to okusno!" je vzkliknil mož.

"Čudovito!" je pritrdila njegova žena. "Pojdi, nesiva naji-

nemu mladiču kožuhi, potem je va dalje."

Dvonožec je pil ovčjo kri in ugriznil globoko v meso.

"Čutim se tako močnega kot še nikoli!" je viknil. "Zdaj naj lev le pride! Z menoj mu bo opravlka!"

Potegnila sta kožo doli in zavila vanjo otroka, ki je kmalu potem zaspal gorko in dobro. Potem sta zavlekla ostanek ovce v svoje stanovanje in jedla od tega. Po vsakem zagrizku, ki sta ga založila, čutila sta se bolj zdrava in krepkejša. Nič več nista mislila na mrz in dež, pač pa sta govorila zadovoljno o bodočnosti.

TISKARNA S.N.P.J.

SREJEMJA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila na veselice in shode, vizitnice, častnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

★

Vsa poljsnita daje vodstvo tiskarne.—Cena zmerna, unijsko delo prvo

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-58 S. LAWNDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS

TEL. ROCKWELL 4894

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$2.00 na eno leto naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri sestemanju \$1.00 na teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška reči, da je list predrag za člane S.N.P.J. List Prosveta je v resnici bistveno cenejši v vsaki družini neke, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo.—Vselej kakor hitro kateri ted članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list teden, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo izniti datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$2.00	Za Člone in Chicago je \$1.00
1 teden in 4.00	1 teden in 4.00
2 tednika in 3.00	2 tednika in 3.00
3 tednika in 2.00	3 tednika in 2.00
4 tednika in 1.50	4 tednika in 1.50
5 tednikov in .00	5 tednikov in 1.00

Za Evropo je \$3.00

Izpolnite spodnji kupon, priloge potrebno vsoto denarja ali Money Order v plenu in si naročite Prosveto, list, ki je v resnici bistven.

PROSVETA, S.N.P.J.
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloge pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime _____ Čl. družine št. _____

Naslov _____

Ustavite teden in ga pripišite k moji naročnini od sledenč članov moje družine:

2) _____ Čl. družine št. _____

3) _____ Čl. družine št. _____

4) _____ Čl. družine št. _____

5) _____ Čl. družine št. _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Ameriška letalca ogledujeta luknje v bombniku, ki so jih povzročile japonske krogle.